

Professionele leergemeenschappen in de kinderopvang

‘Het streven naar pedagogische kwaliteit’

Kenniskring Fontys Hogeschool Pedagogiek

Michiel de Koster

Judith Reincke

Mirjam Timmerman

Liesbeth Vonk

Professionele leergemeenschap

- = het onderhouden van een structuur en cultuur van samen werken en samen leren met het oog op voortdurende verbetering van pedagogische kwaliteit in de kinderopvang
- = capaciteitsontwikkeling
- Model uit onderwijswereld (Verbiest, 2008)

Vergelijkbare initiatieven

- **MUTANT met project 'Permanent leren als team'**
- **JSO met project 'Versterken kwaliteit verticale groepen'**
- **HPO: High Potential Organisations**

Pedagogische Kwaliteit

- **Het realiseren van de basisdoelen van Riksen-Walraven, centraal daarin staat de rol van de pedagogisch medewerker**
- **Het handelen vindt plaats op basis van een duidelijke, expliciete en gedeelde visie op pedagogiek in de kinderopvang**

Zorgen om pedagogische kwaliteit (NCKO)

- algemene proceskwaliteit is verder gedaald ('95-'08)
- 'basale' interactievaardigheden zijn relatief goed en 'educatieve' vaardigheden kunnen veel beter
- interactiekwaliteit is het laagst in babygroepen
- groepsgrootte is toegenomen, vooral in verticale groepen

- Centraal staat het handelen van de pedagogisch medewerker (de 6 interactievaardigheden)

Waarom?

- **96% van de leidinggevenden investeert in pedagogische kwaliteit**
- **Interventies te weinig toegespitst op realisering van pedagogische doelen (nadruk ligt van oudsher op opvang en verzorging)**
- **Weinig pedagogen actief in de kinderopvang**
- **Incidentele educatie beklijft onvoldoende**

Doel van onderzoek

- **Continuïteit van het leren moet worden gewaarborgd > professionele leergemeenschap**
- **Ontwikkeling van de professionals**
- **Vergroten capaciteiten**
- **Verbetering pedagogische kwaliteit**

Project PLG Kinderopvang

- **Nu: praktijkgericht onderzoek bij Kinderstad in Tilburg**
- **Praktijkgericht onderzoek beoogt theorie en praktijk te verbinden.**
- **Het praktische doel betreft het ontwikkelen van professionele leergemeenschappen**
- **Het theoretische doel betreft het verzamelen van kennis over professionele leergemeenschappen en de ontwikkeling daarvan.**

Opbrengsten

- **Kennis (casusbeschrijvingen, artikelen)**
- **Onderzoeksrapport**
- **Instrumenten (0.a. Matrix, PLG bril)**
- **Begeleidingstraject**

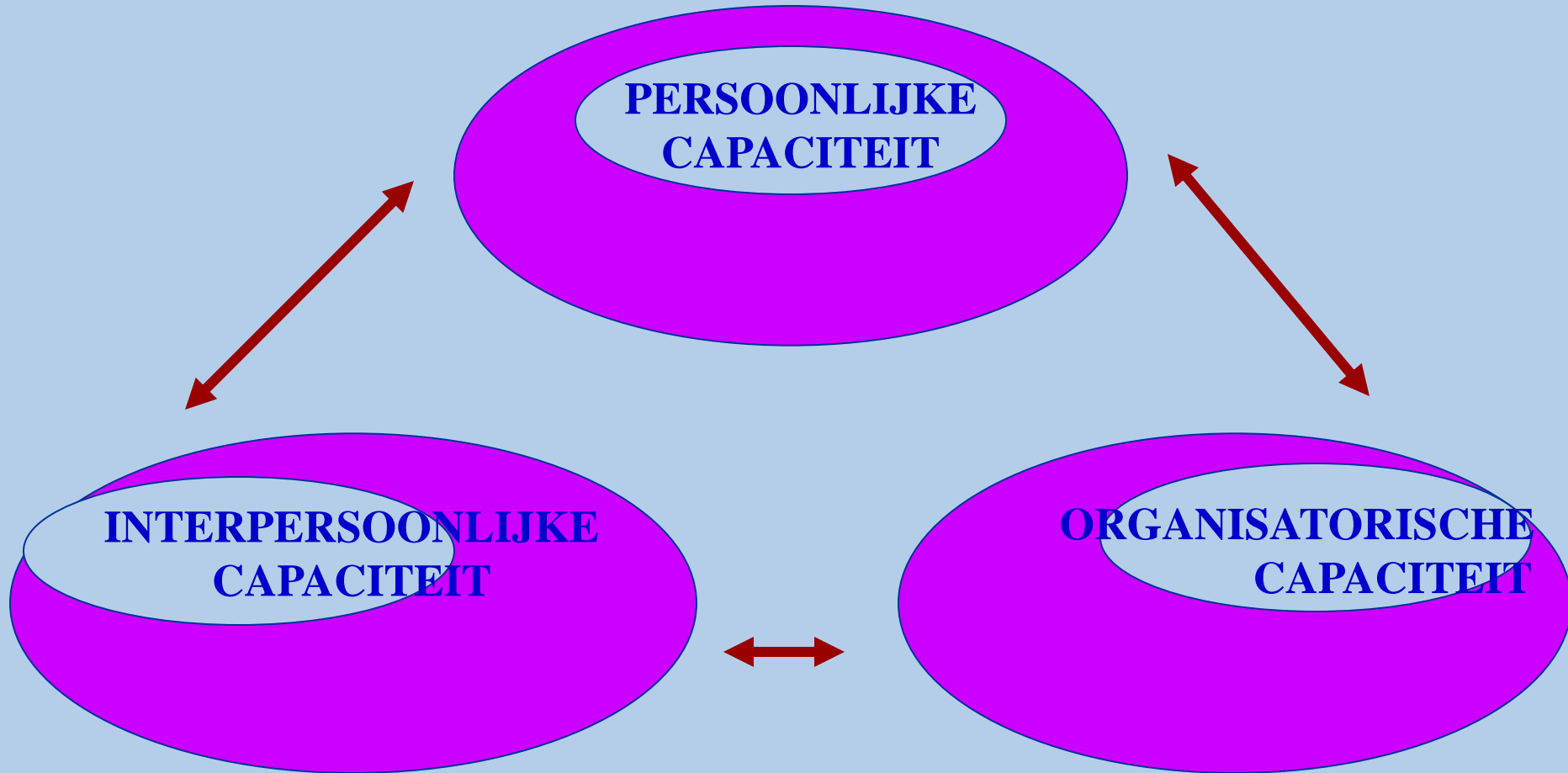
Aspecten van professionele leergemeenschap (associatief) (kern in midden)

Drie capaciteiten van een PLG

- **Persoonlijke capaciteit**
- **Interpersoonlijke capaciteit**
- **Organisatorische capaciteit**

Interne capaciteiten ontwikkeling

- **Persoonlijke capaciteit**
 - Actief, reflectief en kritisch kennis (re)construeren
 - Actuele inzichten uit wetenschap en praktijk gebruiken

- **Interpersoonlijke capaciteit**
 - **Gedeelde waarden en visie op pedagogische kwaliteit**
 - **Collectief leren en toepassing van het geleerde**
 - **Gedeelde praktijken**

- **Organisatorische capaciteit**
 - **Ondersteunde condities: bronnen, structuren en systemen**
 - **Ondersteunende condities: cultuur**
 - **Ondersteunend, stimulerend en gedeeld leiderschap**

- ***Focus:*** interne capaciteit verbeteren
- ***Doel:*** verbeteren van de professionaliteit van de pedagogisch medewerkers
- ***Doel:*** verbeteren van de pedagogische kwaliteit
- ***Door:*** het ontwikkelen van een cultuur en structuur van professionalisering in een aantal participerende locaties van Kinderstad
- ***Veronderstelling:*** de professionaliteit van de pedagogisch medewerker zoals die tot uitdrukking komt in bewust pedagogisch handelen, wordt versterkt als dit handelen onderwerp van gesprek is in een PLG

Permanent leren

Van zelfreflectie naar teamreflectie

Ana del Barrio Saiz
Anke van Keulen

Vragen uit de praktijk

- Hoe kunnen we nieuwe inzichten en methodieken verankeren?
- Hoe kunnen we een actieve leergemeenschap vormen op alle niveau's van de organisatie?
- Hoe kunnen we ruimte creëren voor reflectie en dialoog in teams?

Visie op leren

Gebaseerd op nationaal en internationaal onderzoek en theorie

- Iedereen kan reflecteren en participeren
- Iedereen is verantwoordelijk voor het leerproces – eigenaarschap
- Iedereen is leerder én leraar

Visie op reflectie

Gebaseerd op nationaal en internationaal onderzoek en theorie

- * **Individuele reflectie: eigen rol**
- * **Teamreflectie: samenwerking**
- * **Kritische reflectie – is dat wel zo?
Gericht op sociale veranderingen**
- * **Leerproces op alle niveau's in de
organisatie**

Permanent leren als team

MUTANT project 2007 - 2009

Permanent leren als team

MUTANT project 2007 - 2009

- **Actie-onderzoek trainingsproject**
- **In 4 kinderopvangorganisaties**
- **Samenwerking en training in 4 teams met pedagogisch medewerkers**
- **Samenwerking met midden- en hoger management en pedagogische staf**

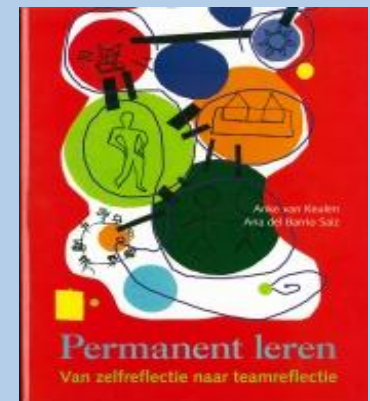
Permanent leren als team

MUTANT project 2007 - 2009

Producten

- **Publicatie Permanent leren. Van zelfreflectie naar teamreflectie. Anke van Keulen en Ana del Barrio Saiz. SWP, Amsterdam, 2010.**

- **Training voor teams**
- **Train-de-trainerscursus**

Hoe verankering en permanent leren bevorderen? Hoe een reflectieve houding ontwikkelen?

Met behulp van 8 instrumenten

Permanent leren als team

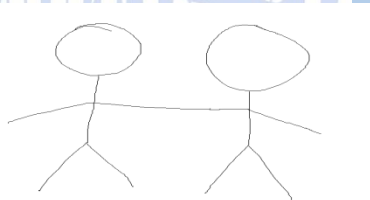
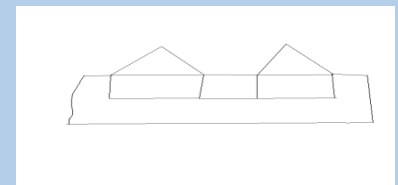
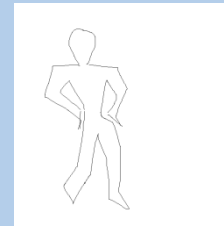
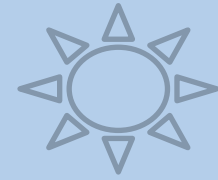
MUTANT project 2007 - 2009

Een kinderopvangmanager:

“De instrumenten van permanent leren als team kunnen een handvat zijn om het leerproces vast te houden – het is een komen en gaan van nieuwe medewerkers – en om te verstevigen: dat medewerkers elkaar stimuleren.”

8 PLT-instrumenten

- **Kwaliteiten benoemen**
- **Kritische vragen stellen** ?!?!?!?!?!?!?!?
- **Leerdagboek**
- **Denken – voelen - willen**
- **Context van het kindercentrum**
- **Persoonlijke uitdaging**
- **Werken met een maatje**
- **Contract van een lerende organisatie**

PLT-instrument

Kwaliteiten benoemen

Versterken /bewust worden /inzetten
van eigen en andermans kwaliteiten

Ik zie bij jou ...

*“Er is meer diepgang in ons team
gekomen: we laten onze kwaliteiten
meer naar voren komen en we
ondersteunen elkaar daarbij”*

PLT-instrument

Kritische vragen stellen

Is dat wel zo? Vraagteken zetten achter je eigen overtuiging en eigen handelen

!?!?!?!?!?!?

*“Waarom doen we dit eigenlijk?
Waarom doen we dit op deze manier?”*

‘We zeggen zo mooi dat we elke ouder accepteren zoals hij/zij is. Maar doen we dat altijd? Dat vraag ik me echt af.’

PLT-instrument

Het Leerdagboek

**Even stilstaan bij jezelf,
je team en je werkpraktijk**

***“Ik merk dat we meer samen zijn gaan
nadenken over ons werk”***

PLT-instrument

Denken – voelen - willen

Bewustwording en inzet van drie
reflectieniveau's:

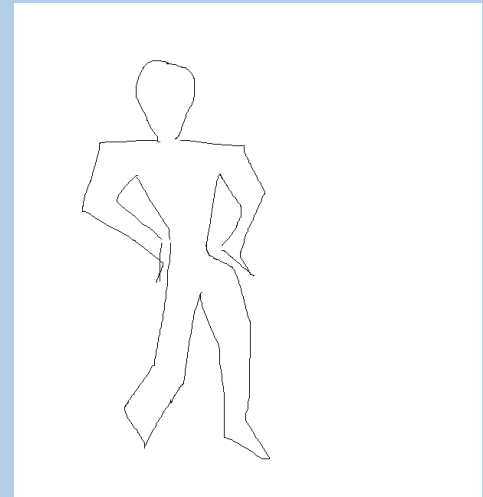
het denken, het voelen en het willen

Vragen stellen over:

Wat denk je?

Wat voel je?

Wat wil je?

PLT-instrument

Context van het kindercentrum

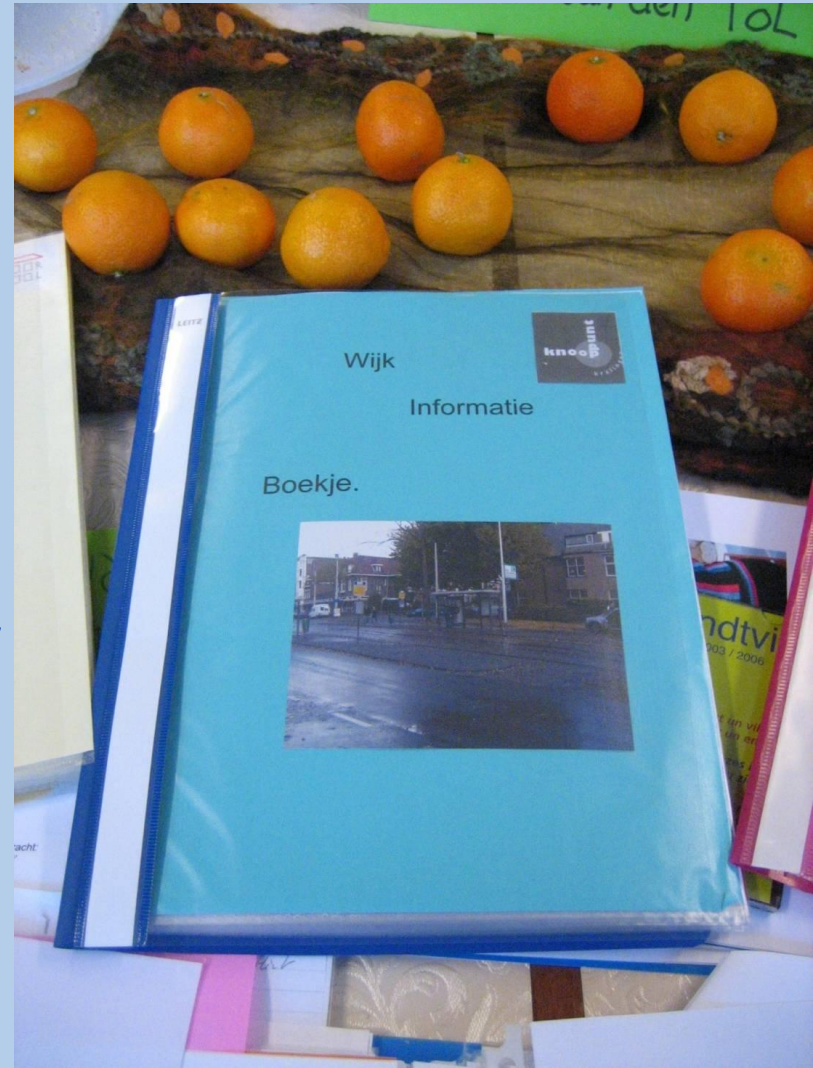
**Aandacht voor de omgeving van het
kindercentrum, de achtergronden van
families en collega's, de leeromgeving**

- Intakeboekjes: kindercentrum en
omgeving in kaart brengen**
- Huisbezoek/interviews ouders**

PLT-instrument

Context van het kindercentrum

*“We maakten een
fotoserie van de buurt.
We ontdekten veilige en
onveilige plekken,
speel(on)mogelijkheden,
activiteiten die we aan
ouders kunnen
doorgeven.....”*

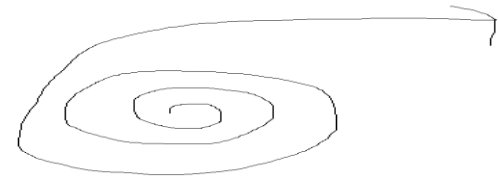

PLT-instrument

Persoonlijke uitdaging

Individuele doelen afstemmen op professionele en organisatiedoelen

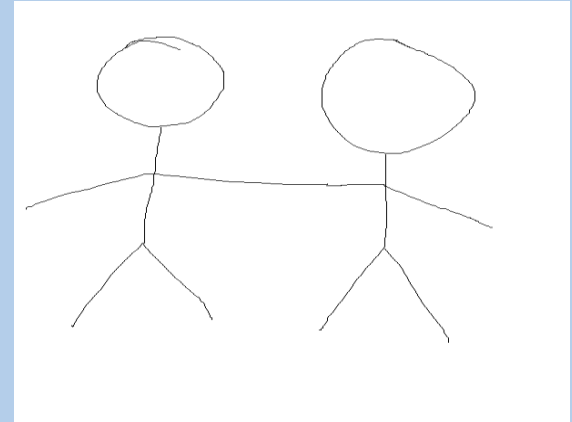
“Door het werken met een persoonlijke uitdaging, leer je jezelf steeds beter kennen!”

PLT-instrument

Werken met een maatje

**Elkaar ondersteunen
en van elkaar leren**

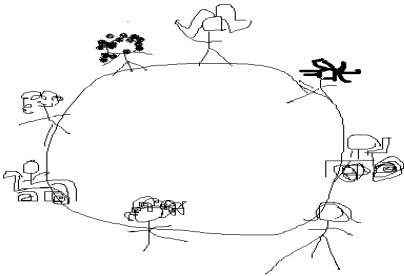
“Als de een groeit , groeit de ander mee!”

“Door samen met je maatje te werken, kun je beter je doelen bereiken”.

PLT-instrument

Contract van een lerende organisatie

Afspraken hoe we als team met elkaar
om willen gaan

“Iedereen heeft een kans om te spreken”

“Hoe gaan we om met roddelen? Wees eerlijk, niet er in meegaan, niet stoken!”

Resultaten

- meer energie, enthousiasme en veiligheid in team
- inzicht en erkenning dat iedereen competent is
- erkenning van onderlinge afhankelijkheid van alle niveau's in de organisatie
- meer commitment van medewerkers
- leren als team
- begin van kritische reflectie
- meer samenwerking met maatje
- meer inzicht in context

Resultaten

Het project laat zien:

* dat pedagogisch medewerkers in staat zijn tot reflectie als individu en als team

Onder de voorwaarde dat:

- er tijd en ruimte is om te leren en te reflecteren
- verwachtingen van pedagogische medewerkers, management en staf op elkaar worden afgestemd
- teams gecoacht worden in het permanent leerproces

Resultaten

Manager kinderopvang

“Voor mij zijn de belangrijkste kenmerken: het willen leren en het feit dat iedereen leraar en leerder is. Je stelt vragen aan elkaar, je moedigt elkaar aan. Als teambegeleider geef ik ook meer aandacht aan persoonlijke omstandigheden van collega's, ik creëer meer ruimte om ernaar te vragen. Die aandacht bevordert hun welbevinden en daardoor ook hun professioneel welbevinden.”

Resultaten

Manager kinderopvang

“De medewerkers zijn sterker geworden en communiceren beter naar de ouders. Bij onze groep van hoog-opgeleide ouders heeft dat goed gewerkt. De ouders hebben nu meer respect voor ons werk hier. Je kunt ook zeggen dat de medewerkers meer respect afdwingen voor hun werk, meer dan vroeger.”

Resultaten

Manager kinderopvang

“De instrumenten van permanent leren sluiten goed aan bij wat we al doen in het kwaliteitsproces: een beleid rond partnerschap met ouders, een nieuw scholingsbeleid, kwaliteitsmeter.”

Permanent leren

Van zelfreflectie naar teamreflectie

Even proberen...???

- Kritische vragen stellen
- Werken met een maatje

PLT-instrument

Kritische vragen stellen

!?!?!?!?!?!?!?

Kies een maatje en bespreek:

- Welke thema's vindt u in uw organisatie relevant om kritisch op te reflecteren?*
- Welke veranderingen zouden in uw organisatie plaats vinden, als u met deze thema's aan de slag zou gaan?*
- Thema's en mogelijke veranderingen inventariseren*

PLT-instrument

Kritische vragen stellen

aandachtspunten

- Kern: opnieuw leren observeren van de dagelijkse praktijk
- **Valkuil: verwarren met kritiek geven**
 - Toepassing: inzicht krijgen in incidenten die zich in de praktijk herhalen; (sociale) veranderingen realiseren

PLT-instrument

Werken met een maatje

aandachtspunten

- Kern: elkaars leerproces ondersteunen**
- Tijd reserveren, behoeften uitspreken**
 - Toepassing: opdrachten samen uitvoeren; ieders persoonlijke uitdaging bespreken; elkaar kritische vragen stellen; elkaars kwaliteiten benoemen**

www.mutant.nl

www.anadelbarrio.nl